

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	23 Ionawr 2018
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cyng. Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Pennaeth Cyllid
Awdur yr Adroddiad:	Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	Adroddiad Cyllid (Rhagfyr 2017/18)

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion cyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2017/18. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi'r newyddion diweddaraf am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor a chadarnhau'r cyllidebau gwasanaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer 2017/18.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Argymhellir bod yr Aelodau yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2017/18 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni.

4. Manylion yr adroddiad

Mae'r adroddiad yn crynhoi cyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2017/18 fel y nodwyd yn **Atodiad 1**. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £189.252 miliwn (£185.062 miliwn yn 16/17). Rhagwelir y bydd y sefyllfa ar gyllidebau gwasanaethau a chyllidebau corfforaethol yn cwrdd â chostau oherwydd y defnydd o arian wrth gefn corfforaethol. Mae'r naratif o amgylch y risgiau a'r rhagdybiaethau presennol sy'n sail i'r asesiad hwn yn cael eu hamlinellu yn Adran 6.

Cytunwyd ar arbedion o £0.902 miliwn fel rhan o'r gyllideb. Mae'r arbedion effeithlonrwydd hyn yn ffurfio rhan o'r elfen 'busnes fel arfer' ar gyfer gwasanaethau ac felly tybir y bydd yr holl arbedion effeithlonrwydd yn cael eu gwneud. Bydd unrhyw eithriad yn cael ei adrodd wrth y Cabinet.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y Cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae naratifau gwasanaethau pwysig yn egluro amrywiant a risgiau i'w gweld yn y paragraffau isod.

Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd **Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata** yn gorwario o £126k (adroddwyd £128k y mis diwethaf). Mae'r pwysau yn bennaf oherwydd costau staff wrth gefn uwch na'r disgwyl a chostau TG ychwanegol.

Rhagwelir y bydd **Gwasanaethau Cymorth Cymunedol** yn cwrdd â chostau. Fodd bynnag fel y nodwyd mewn adroddiadau blaenorol mae hyn ar ôl dynodi cyllideb ychwanegol o £750,000 yn ystod proses gyllido 17/18, £633,000 o gyllid ychwanegol gan Lywodraeth Cymru, £500,000 o incwm ychwanegol un tro yn ymwneud ag incwm gohiriedig a defnyddio £1.1 miliwn o gronfeydd wrth gefn y gwasanaeth. Mae gorwariant o fewn y Gwasanaeth Iechyd Meddwl a'r Gwasanaethau Darparu Mewnol yn fwy na a ragwelwyd ac yn parhau i fod yn achosi pryder ar gyfer 18/19 ac wedi hynny. **Mae'r pwysau hyn wedi'u hystyried fel rhan o broses cyllideb 18/19 ac mae cynigion i gydnabod y pwysau hwn wedi'u cynnwys yn yr adroddiad cyllideb sydd hefyd ar y rhaglen hon.**

Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd **Addysg a Gwasanaeth Plant** yn gorwario o £570k (adroddwyd am orwariant o £559k y mis diwethaf). Mae'r cynnydd bach ers y mis diwethaf yn ymwneud â chynnydd mewn costau lleoliad y tu allan i'r sir oherwydd anfonebau sy'n destun dadl nas adroddwyd amdanynt yn flaenorol yn cael eu cynnwys yn amcanestyniad yr alldro. Mae Gwasanaethau Plant yn parhau i fod yn faes risg uchel oherwydd natur gyfnewidiol niferoedd achosion a phwysau chwyddiannol ar gostau lleoliadau. Gall pob lleoliad unigol fod yn arbennig o ddrud ac felly gall unrhyw gynnydd mewn niferoedd gael effaith fawr ar y gyllideb. Fodd bynnag, mae amcanestyniad yr alldro yn cynnwys yr holl leoliadau cyfredol y tu allan i'r sir a ragwelir i amserlenni realistig. Cyfanswm y gorwariant yn erbyn cyllideb sylfaenol Gwasanaethau Plant yw £1,224k ar hyn o bryd (£1,213k yn Adroddiad mis Tachwedd). Fodd bynnag caiff hyn ei osod yn rhannol yn erbyn defnydd a gynlluniwyd o Gronfa Wrth Gefn Lleoliadau a gafodd ei rhoi o'r neilltu o adnoddau Corfforaethol ddiwedd y flwyddyn ddiwethaf (£522k) a chyfraniad ariannol pellach gan Gronfeydd Wrth Gefn Corfforaethol o £132k ar gyfer achos arbennig o ddrud a sensitif yn ymwneud â phlant mewn canolfannau cadw. **Mae'r pwysau yn y maes hwn wedi'u hystyried fel rhan o broses cyllideb 18/19 ac mae cynigion i gydnabod y pwysau hwn wedi'u cynnwys yn yr adroddiad cyllideb sydd hefyd ar y rhaglen hon.**

Mae'r **Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democraidaidd** yn dangos tanwariant o £18k oherwydd nifer o amrywiannau bach ac arbedion swyddi gwag ar draws y gwasanaeth (tanwariant o £25k y mis diwethaf).

Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd **Prifffyrdd ac Amgylchedd** yn gorwario o £247k (£239k yn y cyfarfod Cabinet diwethaf).

Mae'r rhan fwyaf o'r gorwariant (£154,000) yn ymwneud â diffyg mewn incwm a ragwelir ar gyfer y Tîm Prosiectau Mawr. Mae hyn wedi bod yn broblem dros y blynyddoedd diwethaf (gorwariant o £45,000 y llynedd) ond maent wedi eu cynnwys o fewn dyraniad cyllideb y gwasanaeth. Mae'r prif reswm dros y diffyg incwm yn ymwneud â chyfanswm y gwaith ac ad-daliad gan Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru.

Er bod pwysau o £0.300 miliwn wedi ei gynnwys yn y gyllideb ar gyfer Cludiant i'r Ysgol 2017/18, bydd angen monitro effaith gweithredu'r polisi newydd yn ofalus drwy gydol y flwyddyn. Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd Cludiant i'r Ysgol yn gorwario o £62,000 yn

dilyn adolygiad llawn o'r contractau y cytunwyd arnynt ar gyfer y flwyddyn academaidd newydd a ddechreuodd ym mis Medi.

Rhagwelir ar hyn o bryd y gellir cynnwys effeithiau'r tywydd gaeafol diweddar ar gyllideb cynnal y gaeaf o fewn adnoddau presennol, er fel erioed, mae hyn yn parhau i fod yn gyllideb anweddol a gaiff ei monitro'n agos dros y misoedd nesaf. Mae gorwariant bach ar draws y gwasanaeth yn cyfrif am yr amrywiant gweddilliol.

Corfforaethol – Ar hyn o bryd amcangyfrifir y bydd cronfeydd corfforaethol wrth gefn ar gael i'w rhyddhau er mwyn cyllido gorwariant y gwasanaeth. Bydd hyn yn golygu na fydd yn rhaid i ni ddefnyddio mwy na'r lefel o Falansau sydd wedi eu cynnwys yn y gyllideb. Fodd bynnag mae'r posibilrwydd yn parhau y bydd gorwariant pellach gan wasanaethau yn golygu y bydd angen cyfraniad gan lefel sylfaenol Balansau.

Ysgolion – Er bod ysgolion wedi derbyn amddiffyniad o 1.85% (£1.173 miliwn) ar gyfer 2016/17 maent hefyd wedi gorfod canfod arbedion effeithlonrwydd i ariannu pwysau chwyddiannol o tua £2.5 miliwn. Roedd gan ysgolion ddiffyg net o £1.056 miliwn y flwyddyn ariannol ddiwethaf, sef lleihad o £2.618 miliwn yn y balansau a ddygwyd ymlaen o 2015/16 (£1.562 miliwn). Ar ddiwedd mis Rhagfyr, y rhagolwg ar gyfer balansau'r ysgol yw balans diffyg net o £1.218 miliwn, sy'n ostyngiad pellach o £0.162 miliwn ar y balansau a ddygwyd ymlaen o 2016/17. Mae ysgolion yn parhau i weithio'n agos gyda chydweithwyr Cyllid Addysg ar gynlluniau ariannol manwl ar gyfer y flwyddyn ariannol newydd a dros y ddwy flynedd nesaf ar gyfer darparu cyllidebau cytbwys hir dymor. Derbyniodd ysgolion gyfanswm ychwanegol o £2.1 miliwn yn 2017/18, sy'n fwy na chwyddiant a thwf demograffig. Y gobaith yw cydgrynhoi sefyllfa ariannol y rhan fwyaf o'r ysgolion yn 2017/18 ond bydd y sefyllfa yn cael ei monitro'n ofalus a'i hadrodd i Aelodau. Mae cyllidebau ysgolion heb eu dirprwyo yn tanwario o £63k ar hyn o bryd oherwydd y gostyngiad mewn rhwymedigaethau pensiwn hanesyddol ers cyfnod Cyngor Sir Clwyd.

Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn tybio y bydd gostyngiad mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £935k sy'n £620k yn fwy na'r gostyngiad a gyllidebwyd o £315k sy'n bennaf oherwydd cynnydd mewn buddsoddiad yn Atgyweirio a Chynnal a Chadw. Rhagwelir y bydd balansau'r CRT felly yn £1.613 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r gyllideb Gyfalaf o £10.15m yn cael ei rhannu rhwng gwelliannau arfaethedig i'r stoc dai bresennol (£6m) a derbyniadau a datblygiadau tai newydd (£4m).

Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd Rhagfyr, roedd cyfanswm benthyciadau'r cyngor yn £203.96m ar gyfradd gyfartalog o 4.49%. Roedd balansau buddsoddi yn £6.4 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.29%.

Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn **Atodiad 2**. Mae'r cynllun cyfalaf a gymeradwywyd yn £39.2 miliwn ac mae'r gwariant hyd yma yn £24.5 miliwn. Hefyd yn Atodiad 2 mae'r gwariant arfaethedig o £16.8m ar y Cynllun Corfforaethol. Mae **Atodiad 3** yn cynnwys diweddariad ar y prif brosiectau sydd wedi eu cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf.

7. **Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?**

Cynhaliwyd Asesiad Lles ar gyfer elfen arbedion effeithlonrwydd cynigion y gyllideb a chafodd ei gyflwyno i'r Cyngor ar 31 Ionawr. Daeth yr asesiad i'r casgliad bod y

cynigion effeithlonrwydd naill ai'n gadarnhaol neu'n niwtral o'u hasesu yn erbyn y saith nod lles.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi ei hystyried gan gyfarfodydd y Tîm Gweithredol Corfforaethol, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, Briffio'r Cabinet a Briffio'r Cyngor. Cynhaliwyd gweithdai cyllideb rheolaidd gydag aelodau etholedig i archwilio cyllidebau gwasanaeth ac ystyried y cynigion o ran y gyllideb. Hysbyswyd yr holl aelodau o staff am y broses o osod y gyllideb ac ymgynghorwyd yn llawn â staff sy'n cael eu heffeithio neu bwriedir gwneud hynny, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau Adnoddau Dynol y Cyngor. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

Mae pwysau penodol yn amlwg mewn cyllidebau gofal cymdeithasol (Oedolion a Phlant). **Fodd bynnag, mae effeithiau'r pwysau hwn wedi cael eu hariannu gan y buddsoddiad mewn pwysau gwasanaethau yn ystod cyllideb 18/19, ad-dalu cronfeydd wrth gefn gwasanaethau ar ddiwedd blwyddyn a rhyddhau pethau annisgwyl corfforaethol i gyd-fynd ag unrhyw orwariant sy'n weddill.** Mae sefyllfa'r ddau wasanaeth yn cael ei monitro'n ofalus ac wedi ei hystyried fel rhan o broses y gyllideb ar gyfer 2018/19. Esboniodd Gweithdai Cyllideb yn yr hydref sefyllfa'r gwasanaethau hyn i'r holl Aelodau Cyngor Sir Ddinbych a oedd yn bresennol, ac mae pwysau wedi'i gynnwys yng nghynigion y gyllideb sy'n ffurfio rhan o Adroddiadau'r Gyllideb, sydd hefyd ar y rhaglen hon.

Mae'r rhagolygon yn dangos y bydd balansau ysgolion yn dechrau sefydlogi ond bydd y sefyllfa'n cael ei hadolygu'n ofalus iawn. Mae Cyllid Addysg yn gweithio'n agos iawn gydag ysgolion i ddatblygu cynlluniau cadarnhau ac, yn ogystal, mae prif ac uwch swyddogion addysg a chyllid yn cyfarfod yn rheolaidd i adolygu'r cynlluniau hynny a chymryd unrhyw gam gweithredu yn ôl yr angen.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae hwn yn parhau yn gyfnod ariannol heriol a bydd methu cyflawni'r strategaeth a gytunwyd o ran y gyllideb yn rhoi pwysau ychwanegol ar wasanaethau yn y blynyddoedd ariannol presennol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.